

DOVRE
KOMMUNE

EVALUERING AV DOVREMODELLEN

06.03.2026

Utarbeidet av KS Konsulent ved Jo Fiske og Bjørn Håvard Bjørklund

KS KONSULENT

Innhold

1.	BAKGRUNN	3
2.	SAMMENDRAG.....	3
3.	METODE OG GRUNNLAG.....	5
4.	DRØFTING AV HOVEDFUNN.....	6
4.1	Hva forteller dokumentasjon fra kommunen?	6
	Dovremodellen som bærende idé	6
	Profesjonsfellesskap og «Two teachers»	7
	Organisering av tid og møtearenaer.....	7
	Tverrfaglighet og samarbeid med PPT	8
	Barnehage-skole-overgang og inkluderende oppvekstperspektiv.....	8
	Skolestruktur, økonomi og politisk forankring	9
	Regional forankring og oppvekstreform	9
	Oppsummering av funn fra oversendt dokumentasjon	9
4.2	Hva forteller aktørene selv?	10
	Oppsummering av funn fra intervjuene	14
4.3	Hva forteller tallene?	16
	Oppsummering av funn fra statistikk	19
5.	ANBEFALINGER.....	20
5.1	Videreføre og målrette Dovremodellen med tydelig faglig retning.....	20
5.2	Styrk profesjonsfellesskapet og tolærersamarbeidet	21
5.3	Forbedre rammer for læring – fysisk miljø og elevmedvirkning	22
5.4	Videreutvikle «laget rundt eleven» og overgangene.....	23

1. BAKGRUNN

Dovre kommune har bedt om ekstern bistand til å evaluere den såkalte «Dovremodellen», som har vært i bruk i grunnskolen i kommunen siden 2011.

Utgangspunktet for at modellen ble innført var kommunens høye spesialundervisning, og at denne undervisningen kom sent i gang, med høy andel/volum på ungdomsskolen og lite i barneskolen. I tillegg var det også et høyt frafall på videregående skole.

De viktigste grepene i Dovremodellen er tidlig innsats og en dreining fra spesialundervisning til tilpassa opplæring. Ressursene som ble brukt til spesialundervisning skulle i stedet brukes til høyere lærertetthet og med kvalifiserte lærere i et tolærersystem. Noe av grunntanken var også at tolærersystemet skulle bestå av to lærere med ulik kompetanse, men med likt ansvar for undervisningen slik at elevene kunne få ulike tilnærminger til å lære nytt stoff.

KS Konsulent (KSK) ble tildelt oppdraget. Evalueringen har som hensikt å få frem et kunnskapsgrunnlag om hvilke effekter modellen har bidratt til over tid, hvordan modellen blir brukt i dag, hvilke konsekvenser den har med tanke på kvalitet, kostnadseffektivitet og fleksibilitet, samt hvordan den oppleves av aktørene i skolesamfunnet. Målet med evalueringen er også å bidra til best mulig ressursutnyttelse og samtidig sikre høy kvalitet i tjenestene.

Kommunen ønsker at KSK skal foreslå konkrete forbedringsområder og evt. justeringer av modellen/praksis. Arbeidet med evalueringen er gjennomført i perioden november 2025 – januar 2026.

2. SAMMENDRAG

Rapporten oppsummerer en helhetlig evaluering av Dovremodellen, slik den er utviklet og praktisert i grunnskolen i Dovre siden 2011. Dovremodellen fremstår i dag som et bærende prinsipp for kommunens skolesatsing: en kombinasjon av økt lærertetthet (tolærer i klasserommet), vekt på tidlig innsats og en tydelig ambisjon om at mest mulig av opplæringen skal foregå i det inkluderende fellesskapet. Evalueringen viser at modellen er sterkt forankret politisk, administrativt og profesjonelt, og at den i stor grad preger hvordan ansatte, skoleledere, PPT og elever forstår både kvalitet og inkludering i Dovreskolen.

Gjennom dokumentanalysen ser vi at Dovre kommune over tid har brukt eksterne satsinger og regionale samarbeid systematisk for å styrke en lokal grunnidé, snarere enn å drive fragmenterte prosjekter. Dovremodellen er koblet til langsiktig arbeid med læringsmiljø, grunnleggende ferdigheter, kompetanseutvikling, profesjonsfellesskap og laget rundt eleven. Det er bygget opp strukturer for møter, refleksjon og samarbeid som gjør at tolærersystemet ikke bare er et bemanningstiltak, men også en arena for kontinuerlig faglig utvikling.

Kommunen har satset systematisk på kompetanseutvikling over tid, blant annet gjennom deltaking i den nasjonale ordningen «Kompetanse for kvalitet». Gjennom denne har mange lærere fått styrket sin kompetanse gjennom formell videreutdanning i undervisningsfag og grunnleggende ferdigheter, for eks. i lesing og matematikk. Flere ledere, både nåværende og tidligere, peker på at dette er en kjernekomponent i arbeidet med å utvikle modellen. Kompetansehevingen har også systematisk blitt knyttet til andre pågående satsinger kommunen har gjennomført, for å styrke sammenheng og helhet.

Parallelt har kommunen utviklet tydelige modeller for samarbeid med PPT og for overgangen barnehage-skole, i tråd med Oppvekstreformens vekt på tidlig innsats og tverrfaglighet.

Intervjuene med ansatte, skoleledere, PPT, tidligere ledelse og elever gir et praksisnært bilde av hvordan Dovremodellen virker i hverdagen. De voksne beskriver modellen som både fleksibel og selvsagt: ekstra lærerressurs brukes dynamisk til å reagere raskt på faglige og sosiale utfordringer, til å dele grupper og til å gi støtte uten å ta elever ut av fellesskapet. Elevene bekrefter dette fra sitt ståsted; de opplever at to lærere gir mer ro, raskere hjelp og flere trygge voksne å forholde seg til. Mange peker på høy trivsel, lite skolevegring og et godt skolemiljø som kjennetegn ved Dovre-skolen. Dovremodellen beskrives også som en beskyttelsesfaktor for de ansatte, med betydning for arbeidsbelastning, sykefravær og opplevelse av trygghet i krevende situasjoner.

De faktiske resultatene viser at arbeidet har gitt effekter og gevinster. Den individuelt tilrettelagte opplæringen (ITO) - tidligere kalt spesialundervisning - er nå nede i 3,1 % mot 8 % i resten av landet. I tillegg er det en dreining mot tidlig innsats ved at det er mest ITO i småskolen og mindre i trinnene over. Det betyr at arbeidet med en inkluderende skole og tilpasset opplæring ser ut til å ha virket.

Den viktigste effekten er at frafallet på videregående skole har gått radikalt ned. Om det skyldes Dovremodellen alene er vanskelig å bevise, men de tre siste årene har frafallet vært blant landets laveste, rundt 12 %, og det er svært bra i forhold til landsgjennomsnittet på 24 %. Gevinsten av dette er at det unge utenforskapet er lavere enn landsgjennomsnittet. Når man ser disse resultatene i lys av det sosiodemografiske bildet er dette ekstra gode resultater siden andelen av befolkningen med høy utdanning er forholdsvis lav, og andel uføretrygdete er på landsgjennomsnittet.

Det har tatt mange år å komme dit man er i dag, men samtidig kan man også forvente framtidige gevinster ved at flere er i arbeid, flere bidrar med skatteinntekter og det blir lavere sosiale utgifter. Denne investeringen i tidlig innsats og inkluderende praksis kan man forvente vil gi langt høyere inntekter enn de utgiftene som er brukt. Et ungt utenforskap har f.eks. en gjennomsnittlig samfunnsutgift på 730.000 pr. år ifølge beregninger fra Oslo Economics.

Samtidig peker funnene tydelig på noen utviklingsbehov. Flere aktører uttrykker bekymring for at de faglige resultatene, særlig i grunnleggende ferdigheter, ikke er så sterke som man ønsker, og at tolærerressursen i større grad må brukes målrettet inn i lese-

skrive- og regneopplæringen. Det kommer også fram at profesjonsfellesskapet, selv om det er sterkt, er sårbart for mangel på tid, egnede lokaler og utskifting av personale. Trangboddhet og knapphet på delingsrom ved barneskolen begrenser i praksis noe av potensialet i modellen. Elevene etterlyser mer praktisk og variert undervisning i flere fag og bedre voksenstyring i friminutt, særlig på utsatte uteområder. I tillegg er både PPT og lederne opptatt av at det er en kontinuerlig utfordring å sikre effekt av ressursbruken; gode avklaringer pedagogene imellom, felles planlegging og god rolleforståelse er avgjørende.

Rapporten konkluderer med at Dovremodellen fortsatt er et svært viktig kvalitetsgrep for Dovre kommune. Modellen har bidratt til å redusere behovet for ITO/spesialundervisning, styrke inkludering og bygge sterke profesjonsfellesskap, og den oppleves som meningsfull og identitetsskapende for både ansatte og elever. Samtidig er den avhengig av en viss ressursbruk og en skolestruktur som gjør det mulig å opprettholde tolærersystemet. Anbefalingene i rapporten går derfor i hovedsak ut på å videreføre og tydeliggjøre Dovremodellen som kommunens strategiske hovedgrep, samtidig som den faglige retningen spisses, profesjonsfellesskapet og tolærersamarbeidet styrkes ytterligere, de fysiske rammene og elevmedvirkningen forbedres, og laget rundt eleven og overgangene i oppvekstløpet videreutvikles. Slik kan Dovre bygge videre på en solid modell, men også tilpasse den til nye krav og utfordringer. Norge og Dovre vil i framtida ha et stort behov for arbeidskraft, og da er det avgjørende at oppvekstsektoren lykkes med livsmestringsoppdraget.

3. METODE OG GRUNNLAG

I arbeidet med rapporten har vi kombinert kvantitativ og kvalitativ metode gjennom dokumentstudier og intervjuer. Datagrunnlaget for rapporten er tredelt: 1) Dokumentasjon fra kommunen, 2) offentlig tilgjengelig statistikk om ressursbruk og resultater og 3) intervjuer med de ulike aktørene i skolesamfunnet.

Både dokumentasjonen fra kommunen og funn fra intervjuene er praksisnære datakilder og representerer vurderinger fra personer med førstehåndserfaring og gir derfor et innblikk i hvordan modellen virker i møte med klasserom og skolemiljø.

Metodisk ligger styrken i bredden av perspektiver og nærhet til praksis. Begrensingen er at materialet ikke er representativt i statistisk forstand. Rapporten kompenserer for dette ved å være eksplisitt på at funnene skal tolkes som kvalitativ indikatorinformasjon: de peker på områder med høy opplevd betydning og på mulige risikoer. I tillegg er rapporten normativt nøktern: den foreskriver ikke løsninger, men peker på retninger som fremstår som relevante anbefalinger gitt funnene.

Vi har benyttet en KI-språkmodell i arbeidet med å bearbeide materialet, men alle funn og anbefalinger er kvalitetssikret av KS Konsulent.

4. DRØFTING AV HOVEDFUNN

I dette kapitlet vil vi først løfte frem funn fra dokumentasjon oversendt fra kommunen og gi en oppsummering av hva denne samlet sett kan fortelle oss. Deretter blir funn fra intervjuene og en analyse av disse presentert. Avslutningsvis løfter vi frem relevante nøkkeltall fra offentlige datakilder, som gir indikasjoner på ressursbruk og oppnådde resultat.

4.1 Hva forteller dokumentasjon fra kommunen?

Dokumentene kommunen har sendt over, tegner et ganske helhetlig bilde av hvordan Dovremodellen er blitt utviklet, forvaltet og videreutviklet over tid – både som pedagogisk grep og som styrings- og organisasjonsmodell. De viser en kommune som over mange år har jobbet svært systematisk med tidlig innsats, inkludering og profesjonsfelleskap, og som etter hvert har måttet håndtere et økende økonomisk press gjennom strukturgrep og prioriteringer.

Aller tydeligst kommer dette fram i oversikten over utviklingsarbeid fra 2012 og framover. Her ser vi en kontinuerlig kjede av satsinger der Dovremodellen i praksis er motoren, men hvor den hele tiden er koblet til nasjonale reformer og eksterne utviklingsprogrammer: ALU-satsing på lesing og læringsstrategier, Mattelyst, Ungdomstrinn i utvikling, IBS/inkluderende barnehage- og skolemiljø, DEKOM og kapasitetsbygging, kompetanseløft på relasjonskompetanse (SEI/COS), BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats), samarbeid med SEPU, SELL, Lesesenteret og Marco Elsafadi, for å nevne noe. Det gir inntrykk av en skoleeier som konsekvent bruker eksterne satsinger til å bygge opp under en lokal grunnidé, mer enn å «hoppe fra prosjekt til prosjekt».

Dovremodellen som bærende idé

Kjernen i dokumentasjonen er Dovremodellen og hvordan denne er forstått og legitimert. Presentasjonene og tekstene om modellen beskriver en tydelig dreining fra tradisjonell spesialundervisning – der elever tas ut av klasserommet – til at ressursene i størst mulig grad brukes i ordinær undervisning gjennom to-lærersystemet i basisfagene. Hovedbudskapet oppsummeres gjennom tre stikkord: tidlig innsats, tilpasset opplæring og inkludering.

Konkrete case-eksempler på enkeltelever («Anne», «Erik», «Monsur») illustrerer hvordan modellen skal fungere i praksis: elevens spesielle behov møtes innenfor fellesskapet, med fleksibel bruk av to lærere, smågrupper og tilpasninger – men uten at eleven mister tilhørighet til klassen.

Eksemplene brukes for å vise at det både handler om faglig støtte og om sosial inkludering og relasjonsbygging.

Dokumentene legger stor vekt på at modellen ikke bare er en «ressursnøkkel», men et felles tankesett og en forpliktende måte å tenke undervisning på for alle lærere. Samtidig knyttes det en tydelig resultatfortelling til Dovremodellen: færre elever på laveste nivå på

nasjonale prøver, reduksjon i ITO/spesialundervisning, høye grunnskolepoeng og svært lite frafall i videregående opplæring. Denne resultatfortellingen brukes eksplisitt i politiske dokumenter og kronikker for å legitimere fortsatt satsing på to lærere i klasserommet, også når økonomien strammes til.

Profesjonsfellesskap og «Two teachers»

En annen tydelig akse i dokumentene er hvordan kommunen har forsøkt å utvikle et profesjonsfellesskap rundt tolærerordningen. Two Teachers-materiellet (fra forskningsprosjekt ledet av Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger som undersøkte effekten av flere lærere i klasserommet) og de lokale tilpasningene viser en bevissthet om at to lærere i samme rom i seg selv ikke gir effekt – det er kvaliteten på samarbeidet og undervisningen som avgjør.

Oppstartsguiden legger vekt på at tolærere først må utforske eget læringssyn, styrker og forventninger, og så bruke dette aktivt i en felles refleksjon.

Suksesskriteriene som løftes fram, er delt ansvar for planlegging, gjennomføring og evaluering, samt at elevene oppfatter begge som likeverdige lærere – ikke en «hovedlærer» og en «assistent».

Risikoene beskrives også: konflikter om eierskap til klassen, ulike undervisningssyn og det at en av lærerne blir passiv.

Dette rammeverket er ikke bare teoretisk; det er oversatt til konkrete strukturer i skolehverdagens møteplan. Ukentlig samarbeidstid med korte, fokuserte spørsmål om hva som fungerte i lese- og skriveundervisningen, hvilke elever som strever, og hva som bør prøves ut neste uke, forankrer tolærersamarbeidet i løpende justering av praksis. Månedlige refleksjonsøkter i utviklingstiden går dypere til verks og kombinerer spørsmål om selve samarbeidet med spørsmål om elevenes læring, motivasjon, vurderingsdata og klasseledelse.

Summen av dette er et ganske avansert lokalt system for å gjøre tolærerordningen til en arena for kontinuerlig profesjonsutvikling, ikke bare bemanning.

Organisering av tid og møtearenaer

Utviklingshjulet for møtearenaer i Dovre viser hvordan kommunen har tenkt helhetlig om tidsbruk – både for drift og utvikling, og både individuelt og kollektivt. Morgenmøter, teamtid/samarbeidstid, fagseksjoner, plangrupper og tverrfaglige samarbeidsmøter er plassert inn i en modell der man skiller mellom løpende driftsoppgaver, kollektive driftsoppgaver, kollektivt utviklingsarbeid og individuell utvikling.

Dette understøtter inntrykket av at Dovremodellen ikke bare handler om å ha «nok» lærere, men om å skape strukturer hvor lærerne faktisk får jobbet sammen med kvalitet i undervisningen. Når dette kombineres med refleksjonsguidene fra Two Teachers, ser vi en

tydelig bevegelse mot det som i forskningslitteraturen gjerne beskrives som lærende organisasjoner og sterke profesjonsfelleskap.

Tverrfaglighet og samarbeid med PPT

En tredje akse er samarbeidet med PPT og det tverrfaglige laget rundt barnet. Rutiner og modeller viser hvordan kommunen, i tråd med Oppvekstreformen, har flyttet PPTs rolle fra individfokuset utredning til mer systematisk støtte på flere nivåer.

Modellen «Laget rundt barnet når målet er inkludering» illustrerer i en sirkel- og trekantfigur hvordan barnehage/skole, foresatte og PPT har ulike, men overlappende roller gjennom fasene kartlegging, målformulering, tiltak, vurdering og eventuell sakkyndig vurdering. Den deler også opplæringen i tre nivåer: ordinær opplæring (nivå 1), universelt utformet opplæring hvor noen trenger ekstra tilrettelegging (nivå 2), og individuelt tilrettelagt opplæring med sakkyndig vurdering (nivå 3).

Tekstene fra PPT Nord-Gudbrandsdal for skoleårene 2023/24 og 2025/26 presiserer dette skiftet: mer system- og kompetansesarbeid på nivå 1 og 2, mer regelmessige samarbeidsdager, forventning om grundig lokalt arbeid før drøfting av enkeltelever, og tydeligere bruk av interne støttesystemer på skolene.

Dette er helt i tråd med den nasjonale dreiningen i PPTs mandat og forsterker Dovremodellens vekt på tidlig innsats og inkludering framfor omfattende enkeltvedtak om ITO/spesialundervisning.

Barnehage-skole-overgang og inkluderende oppvekstperspektiv

Dokumentasjonen om overgangen mellom barnehage og skole viser at kommunen har konkretisert inkluderingsambisjonene også i overgangsfasene. Veilederen for overgangen barnehage–skole beskriver en tett koordinert plan som strekker seg over året før skolestart: foreldremøter, felles møter barnehage–skole, fadderordning, gjensidige besøk, overføring av informasjon basert på samtykke, og særskilte tiltak for barn med behov for spesiell tilrettelegging.

Planen legger stor vekt på barns trygghet, medvirkning og opplevelse av kontinuitet: barna skal både få avslutte barnehagetiden på en god måte og møte noe kjent på skolen – personer, steder og aktiviteter. Samtidig er foreldres rolle tydeliggjort, både som samarbeidspartnere og som mottakere av informasjon om skolens arbeid med psykososialt miljø, aktivitetsplikt og SFO.

Brosjyren «Inkluderende praksis i barnehage, skole og SFO» løfter dette opp på et mer overordnet nivå, med en modell for et godt oppvekst- og læringsmiljø der barnet er omgitt av foreldre, ansatte i barnehage/skole/SFO, fritidsarenaer og lokalsamfunn – og hvor et emosjonelt støttende miljø og forskningsbasert pedagogisk praksis er definert som nøkkel. Her konkretiseres også voksenferdigheter som kreves (blikkontakt, humor, sensitivitet, tydelige grenser osv.) og pedagogisk analyse som verktøy for systematisk problemløsning i barne- og elevgrupper.

Sett i sammenheng gir dette bildet av en kommune som forsøker å se inkludering som et sammenhengende løp fra barnehage, via SFO og skole, og videre inn i det lokale fritids- og oppvekstmiljøet – ikke som isolerte prosjekter.

Skolestruktur, økonomi og politisk forankring

Et annet viktig spor i dokumentene handler om skolestruktur og økonomi. Saksframlegget om «Innhaldet i skolen og eventuelt endra skolestruktur» viser hvor tett Dovremodellen er knyttet til de politiske diskusjonene om skolelokalisering og kommunens økonomiske handlingsrom.

Utredningen beskriver en kommune som har oppnådd «eksepsjonelt god kvalitet» i skoletilbudet, med Dovremodellen som viktig forklaringsfaktor, men som samtidig står i en situasjon med vedvarende innsparingsbehov.

De ulike alternativene for skolestruktur veies opp mot hverandre med «barnets beste» som overordnet vurderingskriterium, der det oppstår et tydelig spenn mellom nærskole og kort reisevei på den ene siden, og robust fagmiljø, tilstrekkelig lærertall og økonomisk bærekraft på den andre.

I den endelige politiske behandlingen vedtar kommunestyret å slå sammen Dovre og Dombås skoler til én felles barneskole på Dombås, å gjeninnføre Dovremodellen i sin helhet, og å etablere ordninger for skyss og SFO som skal dempe ulempene for de yngste elevene.

Vedtaksteksten viser at Dovremodellen både brukes som kvalitetsargument («for å sikre høy kvalitet i skolen») og som begrunnelse for endring («på grunn av Dovre kommunes økonomiske situasjon»). Skolestruktur og pedagogisk modell er altså gjensidig avhengige.

Regional forankring og oppvekstreform

Strategidokumentene knyttet til Oppvekstreformen og pilotprosjektet «Inkluderende praksis i barnehage, skole og SFO» i Nord-Gudbrandsdal viser at Dovre plasserer egen satsing inn i et større regionalt samarbeid. Felles satsingsområder, bruk av SEPU, DEKOM og felles PPT-modell peker i retning av en region som forsøker å bygge en delt forståelse av inkludering, tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid.

Dette gir samtidig Dovre en ramme for videreutvikling av Dovremodellen: satsingen på tolærerordningen knyttes til regionale modeller for laget rundt barnet, til felles kompetanseløft i relasjonskompetanse og til nye krav i opplæringslova.

Oppsummering av funn fra oversendt dokumentasjon

Samlet sett viser dokumentasjonen at Dovre kommune over tid har utviklet Dovremodellen fra et lokalt prosjekt til en bærende, politisk forankret strategi for skole- og oppvekstfeltet. Modellen kombinerer to-lærersystemet, tidlig innsats og inkluderende

praksis, og den er tett understøttet av strukturer for profesjonsfelleskap – ukentlige og månedlige refleksjonsarenaer, utviklingshjul for møtearenaer og systematisk bruk av verktøy som Two Teachers.

Dokumentene viser også en tydelig dreining i retning av mer systemrettet og tverrfaglig arbeid rundt barn og unge, særlig gjennom samarbeidsmodellene med PPT og de regionale satsingene under Oppvekstreformen. Overgangen barnehage–skole er gitt en gjennomarbeidet struktur som skal sikre trygghet, medvirkning og kontinuitet for barn og foreldre.

Samtidig blir det klart at Dovremodellen ikke kan forstås uavhengig av kommunens økonomiske situasjon og skolestrukturdebatt. De politiske vedtakene om skolesammenslåing er eksplisitt begrunnet både med behov for innsparinger og med ønsket om å bevare og styrke nettopp Dovremodellen. Det gir modellen en sårbar side: kvaliteten slik den er dokumentert, er nært knyttet til en bestemt ressursbruk, og strukturgrepene framstår som nødvendige for å kunne opprettholde denne satsingen. Kort sagt: dokumentasjonen tegner et bilde av en kommune som har jobbet langsiktig, kunnskapsbasert og systematisk med inkludering og tidlig innsats, og som har gjort Dovremodellen til et gjennomgående prinsipp i både pedagogisk praksis, organisering og politiske prioriteringer – men også av en satsing som nå må forvaltes videre innenfor strammere økonomiske rammer og en endret skolestruktur.

4.2 Hva forteller aktørene selv?

Intervjuene med ansatte i skolene gir et tydelig bilde av at Dovremodellen oppleves som både grunnleggende og selvsagt i det daglige arbeidet. De beskriver modellen først og fremst som en fleksibel måte å bruke ressursene på, der ekstra lærer ikke er knyttet til faste timer for enkeltelever, men brukes dynamisk på tvers av fag, grupper og situasjoner. Kontrasten til tidligere praksis er tydelig: før ble elever oftere tatt ut av klassen, mens det nå i større grad arbeides for å gi støtte inne i klasserommet. De ansatte understreker særlig at to lærere i klasserommet gir bedre muligheter til å reagere raskt på både faglige og sosiale utfordringer, til å dele klassen ved behov, til å ha intensive opplegg for mindre grupper og til å følge opp elever som strever. De beskriver hvordan modellen gir rom for mer omsorg, mer tilstedeværelse og større trygghet for elever som trenger noen ekstra blikk i løpet av dagen. Samtidig setter de ord på at modellen også skjerper dem faglig: det å være to voksne sammen om undervisningen gjør det naturlig å reflektere over egen praksis, gi hverandre uformelle tilbakemeldinger og «kvalitetssikre» undervisningen underveis. Flere beskriver at Dovremodellen er «under huden» på personalet; det oppleves ikke lenger som et prosjekt, men som selve måten man driver skole på i Dovre.

Samtidig peker de på noen strukturelle begrensninger: trange lokaler og mangel på delingsrom gjør det vanskeligere å utnytte modellen fullt ut, og planleggingstiden oppleves som presset, særlig i klasser med høy kompleksitet. De er også selvkritiske på

enkelte områder, blant annet elevmedvirkning, som de opplever at de ikke har jobbet systematisk nok med.

Intervjuet med Arild Killi, tidligere rektor og oppvekstsjef, gir den historiske og strategiske bakgrunnen for Dovremodellen. Han beskriver hvordan kommunen sto i en situasjon med høyt omfang av spesialundervisning, spesielt på ungdomstrinnet, og med lite systematisk tidlig innsats i bokstav- og leseopplæringen på de laveste trinnene. Dovremodellen vokste fram som et svar på dette, med mål om å styrke kvaliteten i den ordinære undervisningen, redusere behovet for spesialundervisning og unngå stigmatisering gjennom å holde elevene mest mulig i klasserommet. Han beskriver hvordan modellen blant annet innebar tolærerordning på heltid på 1.-2. trinn fra relativt lave elevtall, samt deling eller tolærer i basisfag og praktisk-estetiske fag på øvrige trinn. Over tid mener han å ha sett klare effekter: andelen elever med spesialundervisning ble kraftig redusert, læringsmiljøet ble styrket, fraværet gikk ned og kommunen fikk gode resultater, både på nasjonale prøver og i gjennomføring i videregående opplæring. Han framhever samtidig at denne utviklingen ikke kom av seg selv; modellen forutsatte aktiv skoleledelse med jevnlig tilstedeværelse i undervisningen og tydelige forventninger til lærernes praksis. Han er også tydelig på at de politiske kuttene i rammene gjorde modellen sårbar, og at det raskt ga utslag i økt spesialundervisning da tolærerressursen ble redusert. I ettertid ser han fortsatt Dovremodellen som et av de viktigste grepene kommunen har gjort, men peker på at effektene burde følges enda mer systematisk over tid.

Barneskoleelevene beskriver skolehverdagen med et helt annet språk enn de voksne, men med tydelige koblinger til det Dovremodellen skal bidra til. For dem handler god undervisning først og fremst om at den er variert, praktisk og meningsfull. De trekker fram fag og opplegg som kunst og håndverk, sløyd, uteundervisning, historiefortelling, arbeid med skoleavis og kreative skriveprosjekter som eksempler på timer der de lærer mye og har det bra samtidig. De legger også stor vekt på lærernes humør og relasjoner: de lærer mest når lærerne er blide, rettferdige og tydelig til stede. Når det gjelder tolærersystemet, opplever de det som en stor fordel at det ofte er to voksne i klasserommet. De beskriver hvordan det gir roligere undervisning, hvordan det er lettere å få hjelp uten å stoppe hele klassen, og hvordan deling av klassen i mindre grupper gjør det enklere å konsentrere seg. Samtidig er de tydelige på utfordringer: uro og bråk i timene oppleves som et reelt problem, ofte knyttet til de samme elevene, og de etterlyser flere voksne og mer tydelig inngripen i friminuttene, spesielt i ballbinge og andre populære lekeområder. De peker også på at enkelte elever står alene sosialt, både i og utenfor timene, og antyder at økonomi kan være en barriere for deltakelse i enkelte fritidsaktiviteter.

Greta Talleraas, som også var oppvekstsjef da Dovremodellen ble utviklet, fyller ut bildet fra et mer strategisk ståsted. Hun beskriver hvordan kommunen tidlig så at det høye omfanget av enkeltvedtak og spesialundervisning skapte en ond sirkel: mer spesialundervisning bandt opp ressurser og svekket kvaliteten i den ordinære opplæringen, noe som igjen økte behovet for særskilte tiltak. For henne var det avgjørende å gripe fatt i både kompetanse, organisering og samarbeid med støttesystemene. Hun løfter fram fire prioriteringer som sentrale: styrking av lærerkompetansen, økt lærertetthet, tydelig prioritering av tidlig innsats på de yngste trinnene og større

involvering av PPT inn i den ordinære driften. Særlig kompetanseløft blant lærerne omtales som en nøkkelfaktor; det at lærerne fikk videreutdanning og mulighet til fordypning, opplevdes både som en anerkjennelse og en investering i kvalitet. Hun er også opptatt av at Dovremodellen bidro til bedre tverrfaglig samarbeid og mer systematisk arbeid med inkludering. Samtidig peker hun på et område hun mener kommunen fortsatt har for lite kunnskap om, nemlig ulike former for utenforskap som ikke nødvendigvis fanges opp i spesialundervisningsstatistikk eller tradisjonelle mobbetall.

Intervjuet med leder og tidligere leder i PPT gir et tydelig innblikk i hvordan modellen oppleves fra støttesystemets side. De vurderer intensjonene bak Dovremodellen som svært gode, særlig fordi modellen legger til rette for at støtte skal gis i den ordinære opplæringen og for at ITO/spesialundervisning ikke automatisk blir førstevalg. De bekrefter at det å ha to lærere i klasserommet gir nye muligheter, men understreker samtidig at det ikke er tilstrekkelig i seg selv. Effekten avhenger av struktur og kultur: felles planlegging, tydelige roller, systematisk bruk av kartleggingsdata og en skoleledelse som følger opp. De beskriver hvordan PPT de senere årene har dreid fra et individorientert arbeid mot en mer system- og kompetanseorientert praksis, med faste samarbeidsdager på skolene, tydelig nivåinndeling (alle, noen, få) og klare forventninger til skolens arbeid før saker løftes til drøfting. De opplever at Dovre har kommet langt på dette området, spesielt i perioder der kommunen har vært særskilt satsingskommune. Samtidig peker de på noen utfordringer. For det første er det krevende å opprettholde samme intensitet når ressursene skal fordeles likere mellom flere kommuner. For det andre beskriver de at videregående skoler til tider har sett det som vanskelig å få oversikt over hvem som har særskilte behov når elevene kommer fra en kommune med høy tolærerdekning; ulike behov kan bli synlige på nytt når ressursnivået endrer seg. De er også opptatt av at nasjonale arbeidstidsavtaler og tidskultur i skolene kan gjøre det vanskelig å finne nok tid til reelt samarbeid, selv når viljen er til stede.

Skolelederne – både på barne- og ungdomstrinnet – beskriver Dovremodellen som en integrert del av skolens måte å arbeide på. For dem framstår modellen samtidig som en ressursfordelingsmodell og som en inkluderingsmodell. De vektlegger at ITO/spesialundervisning i større grad gis inne i klassen, at sakkyndige vurderinger og enkeltvedtak i praksis bygges på en erkjennelse av at det allerede finnes en ekstra lærerressurs i gruppen, og at man dermed i mindre grad foreslår tiltak som består i å ta eleven ut av fellesskapet. De opplever dette som mindre stigmatiserende for elevene og som en mer bærekraftig måte å bruke ressursene på.

Skolelederne forteller om en mangeårig og planmessig satsing på kompetanseutvikling langs flere spor. *Individuell kompetanseutvikling* gjennom deltaking i den nasjonale strategien *Kompetanse for kvalitet* i regi av Utdanningsdirektoratet. Her har lærere fått formell videreutdanning (studiepoenggivende) i undervisningsfag/grunnleggende ferdigheter og det har blitt lagt til rette for redusert undervisning i studietiden i et spleiselag mellom stat og kommune. Valg av studier har skjedd på basis av kartlegging av kompetansebehov ved skolene og vært knyttet til kommunale satsingsområder. Eksempelvis prioriterte man videreutdanning knyttet til språk- og leseveiledning da kommunen jobbet helhetlig med lesesatsing i prosjektet ALU (Auka LæringsUtbytte). Da

man satset kollektivt på regning og «Mattelyst» tok mange lærere på barnetrinnet videreutdanning i matematikk.

Den kollektive kompetanseutviklingen har vært knyttet til partnerskap med universitets- og høyskolemiljø gjennom den tidligere nasjonale ordningen for desentralisert kompetanseutvikling (DEKOM). Dovre har samarbeidet med Senter for livslang læring (SELL) ved Universitetet i Innlandet og Statped. Lederne forteller om satsinger som for eksempel fellesskapende didaktikk, nyere mobbeteori og arbeidet med overordnet del i læreplanen. Intensjonen med den kollektive kompetanseutviklingen har vært å skape mer felles praksis i klasserommene og i møte med elevene, og å fremme fellesskap og tilhørighet i elevgruppene. Det går tydelig frem at lederne jobber systematisk med å utvikle det profesjonsfaglige fellesskapet ved skolene. Kompetanseutvikling fremstår som en viktig forutsetning for at skolene skal reflektere over felles verdier, og vurdere og videreutvikle sin praksis.

Andre kompetanseutviklingstiltak som nevnes er for eksempel at begge rektorene har tatt instruktørutdanning i COS skole (Circle of Security, foreldreveiledningsprogram) fra Tilknytningspsykologene, og at disse så har kurset sine ansatte. Det er gjennomført oppdateringskurs med nyansatte i ettertid.

Skolelederne peker også på at de i mange år har jobbet mye med læringsmiljø og psykososialt arbeid, og at de først nå, de siste årene, opplever å ha fått mer rom til å prioritere faglig utvikling, blant annet gjennom lesesatsing og arbeid med ny læreplan og dybdelæring. De er tydelige på at profesjonsfellesskapene er en nøkkel, og beskriver strukturer som lærende møter, reflekterende team og ulike former for «møte på midten» som viktige arenaer for å holde utviklingsarbeidet levende. Samtidig peker de på reelle begrensninger: mangelen på delingsrom, spesielt på barneskolen, og utfordringer knyttet til IKT-utstyr gjør at ikke alle faglige ideer og samarbeidsformer kan realiseres slik de skulle ønske. De beskriver også Dovremodellen som en beskyttelsesfaktor for personalet. Erfaringen fra perioden med kutt i modellen var at sykefraværet økte og arbeidsbelastningen ble merkbart større; gjeninnføringen har etter deres vurdering vært positiv både for trivsel, nærvær og kvalitet i arbeidet. De peker også på at de ved rekruttering legger vekt på å ansette lærere som ønsker å jobbe tett sammen, og at noen søkere eksplisitt oppgir Dovremodellen som grunn til at de søker seg til Dovre.

Ungdomsskoleelevene bekrefter mange av de samme tendensene som kommer fram i de øvrige intervjuene, men med sitt eget perspektiv. De beskriver undervisning av høy kvalitet som undervisning der lærerne er engasjerte, inviterer til faglige diskusjoner, gir rom for gruppearbeid og variert arbeid og ikke fyller dagene med ensidig skriftlig eller teoretisk arbeid. De opplever generelt skolens miljø som godt og preget av lite mobbing, og de gir inntrykk av å ha god tilgang til voksne de kan snakke med, både i form av kontaktlærere, sosiallærer og helsesykepleier. Når det gjelder tolærersystemet, legger de vekt på at det gjør det lettere å få hjelp raskt uten å avbryte hele klassen, og at det gir mer ro og oversikt når det er mulig å dele klassen i mindre grupper. De uttrykker et klart ønske om heller flere enn færre lærere i klasserommet, og kobler dette direkte til hvor mye de opplever å lære. Samtidig understreker de at variasjonen i undervisningen først og fremst handler om

hvordan lærerne legger opp timene, ikke bare om antall voksne i rommet. De er dermed en viktig påminnelse om at tolærersystemet må kobles til pedagogisk kvalitet, og ikke forstås som et mål i seg selv.

Oppsummering av funn fra intervjuene

Sett under ett gir intervjuene et relativt samstemt bilde av Dovremodellen, men med interessante nyanser og noen tydelige utviklingspunkter. Det mest slående er hvor konsistent modellen forstås på tvers av nivåer og roller: tidligere og nåværende ledere, PPT, skoleledelse, lærere og elever beskriver alle – med ulike ord – en skolehverdag der ekstra lærerressurs brukes for å styrke den ordinære opplæringen, fremme inkludering og redusere behovet for segregerende tiltak. Dovremodellen framstår ikke bare som en teknisk ressursmodell, men som en del av skolens identitet; måten man «gjør skole» på i Dovre.

Dovremodellens effekt synes også å være tett knyttet til en systematisk satsing på kompetanseutvikling, både kollektivt og individuelt. Denne er muliggjort gjennom deltaking i nasjonale satsinger og ordninger, organisering og ressursallokering lokalt, og tydelige koblinger mellom kompetanseutviklingstiltak og kollektive satsinger.

Samtidig trer det fram en underliggende spenning mellom to hensyn. På den ene siden er det en svært sterk verdibasert forankring i inkludering, trivsel og relasjoner. Alle voksne vi har snakket med legger stor vekt på betydningen av trygghet, nærvær og fleksibilitet, og svært mange ser Dovremodellen som en hovedforklaring på at kommunen har relativt lite skolevegring, lavt sykefravær blant ansatte og i hovedsak fornøyde elever. Elevenes beskrivelser bekrefter at de opplever trygghet, tilgjengelige voksne og stort sett gode relasjoner, selv om de også peker på enkeltelever som står utenfor, og på behov for mer voksenstyring i friminutt. På den andre siden uttrykkes det fra flere hold en erkjennelse av at de faglige resultatene – slik de framstår gjennom nasjonale prøver og andre kartlegginger – ikke er så sterke som man kunne ønske. Dette forklares dels med at skolen har prioritert arbeid med læringsmiljø tungt over flere år, dels med at prøvenes form ikke harmonerer godt med den arbeidsmåten elevene er vant til (mer samarbeid, mindre individuell langvarig testing). Intervjuene tyder likevel på at det ikke er tilstrekkelig å forklare resultatene med testform alene. Det finnes et reelt behov for å bruke tolærerressursen enda mer strategisk inn i arbeidet med grunnleggende ferdigheter, og for å sikre at den økte lærertettheten oversettes til systematisk faglig oppfølging.

Et annet gjennomgående trekk er at profesjonsfellesskapet beskrives som både sterkt og sårbart. Sterkt, fordi lærerne er vant til å arbeide i team, fordi samarbeid om elever og timer er normaltstanden og fordi Dovremodellen oppleves å støtte opp under en «vi»-kultur. Sårbart, fordi dette fellesskapet er avhengig av tid, rom og struktur, og fordi nye ansatte fort kan komme inn med andre erfaringer og forventninger. Intervjuene peker på at mangelen på gode delingsrom og presset samarbeidstid gjør det krevende å realisere idealet om systematisk og likeverdig tolærersamarbeid i alle klasser, til enhver tid. I tillegg peker PPT på rammer som ligger utenfor kommunens kontroll, som nasjonale arbeidstidsavtaler, og som kan gjøre det vanskelig å få nok tid til det utviklingsarbeidet man ønsker. Det er også et poeng at modellen er særlig sårbar for kutt; erfaringene fra

perioden med redusert tolærerdekning viser relativt raskt økende sykefravær, større press på enkelte lærere og økende behov for spesialundervisning.

I møtepunktet mellom elevenes og de voksnes perspektiver ligger det flere interessante funn. Elevene gir en sterk støtte til kjerneidéene i Dovremodellen – de opplever at flere lærere gir mer hjelp, mer ro og mer mening i undervisningen. De er også tilfredse med at det finnes flere trygge voksne å henvende seg til. Samtidig er de særlig opptatt av to ting som ikke står like tydelig i de voksnes fortellinger: ønsket om mer praktisk og variert undervisning i flere fag, og opplevelsen av at enkelte uteområder er for dårlig voksenstyrt i friminutt. De voksne nevner riktignok variasjon i undervisningen og uteområdenes betydning, men ikke med samme tyngde som elevene. Dette antyder at kommunen har et uutnyttet potensial i å bruke tolærerressursen mer systematisk til å skape nettopp den typen variert, praktisk og relasjonsnær undervisning som elevene etterspør, og samtidig styrke tilsyn og samspill i friminuttene.

Et fjerde poeng er betydningen av «laget rundt barnet» og hvordan dette laget fungerer i skjæringspunktet mellom Dovremodellen og regionale satsinger. Intervjuene viser en klar dreining i PPTs arbeid mot mer system- og forebyggingsorienterte tilnærminger, og både skoleledere og PPT beskriver samarbeidsdagene og nivåinndelingen som viktige verktøy for å sikre at tiltak planlegges, gjennomføres og vurderes i fellesskap. Dette samsvarer godt med intensjonene i Dovremodellen, som forutsetter at mye støtte skal gis innenfor den ordinære opplæringen. Samtidig viser erfaringene fra 6K-samarbeidet (det regionale kommunesamarbeidet i Nord-Gudbrandsdalen) at det er krevende å opprettholde det samme trykket når ressurser og oppmerksomhet skal fordeles på flere kommuner. Det er derfor en reell risiko for at kvaliteten på samarbeidet kan bli mer ujevn over tid dersom ikke strukturer og prioriteringer tydeliggjøres og forankres. Skolelederne er særlig opptatt av at PPT sikrer kapasitet til å støtte og følge opp det forebyggende arbeidet i Dovre, uavhengig av hvordan arbeidet organiseres i andre kommuner. Et PPT som jobber mer med forebygging og veiledning sammen med skolene er en forutsetning for å oppfylle lovgivers intensjon om bedre tilpasset og likeverdig opplæring. Her kan trolig andre kommuner lære av Dovres samarbeid med PP-tjenesten.

Til sist peker intervjuene mot noen mulige blindsoner i dokumentasjon og oppfølging. Det stilles spørsmål om kunnskapen om utenforskap, både i og utenfor skolen, og det er et visst spenn mellom opplevelsen av «lite mobbing» og erkjennelsen av at noen elever faktisk står mye alene. På resultatsiden er det mye erfaring og mange kvalitative beskrivelser, men mindre systematiske, samlede framstillinger av utvikling over tid. Det gjør det krevende å vise – for seg selv og for politisk nivå – hvor effektene av Dovremodellen er sterkest, og hvor det er behov for justeringer.

Samlet sett tegner intervjuene et bilde av en modell som er godt forankret, høyt verdsatt og i hovedsak velfungerende, men som også står i en ny fase. Der Dovremodellen tidligere først og fremst var et oppgjør med en spesialpedagogisk praksis i ubalanse, må den nå videreutvikles for å møte skjerpede krav til faglig kvalitet og et mer komplekst samfunnsoppdrag. Det forutsetter at Dovre kommune både verner om modellens kjerne –

tidlig innsats, inkludering og fleksibilitet – og samtidig styrker koblingen til faglig utvikling, profesjonsfelleskap, fysisk tilrettelegging og overgangene i oppvekstløpet.

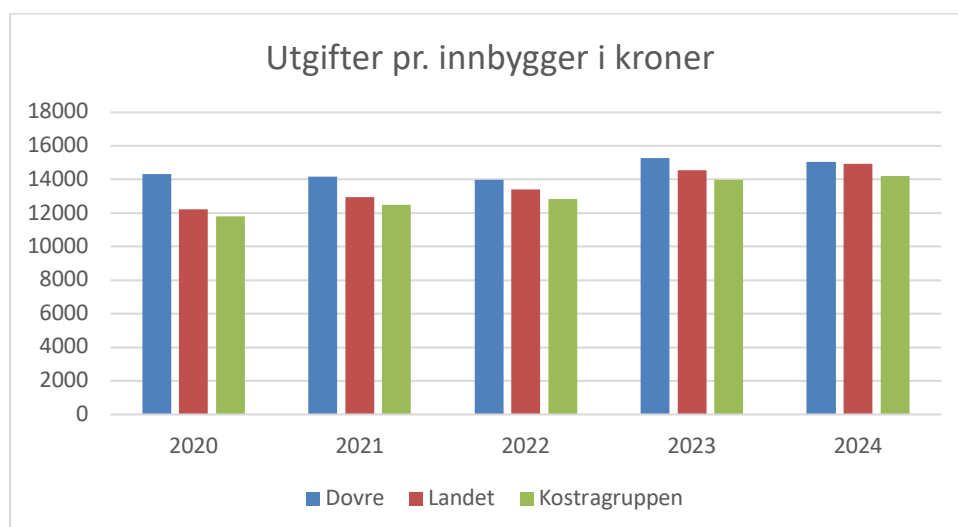
4.3 Hva forteller tallene?

KSK har gjort en analyse av ressursbruken og ulike tall og resultater som beskriver eventuelle effekter av Dovremodellen. Vi har funnet diverse tallkilder som kan bekrefte eller avkreft om man har fått ønskede resultater. Vår opplevelse er at det i hovedsak er godt samsvar mellom det informantene fortalte og de resultatene vi ser gjennom tallanalysen:

I tråd med intensjonen har andelen elever som har blitt inkludert i klassen og i stedet for spesialundervisning fått tilpasset opplæring økt. Tabellen nedenfor viser utviklingen på hvor mange elever som har hatt spesialundervisning/ITO, i prosent.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovre	7,3	5,9	5,2	4,1	4,8	3,1
Landet	7,7	7,7	7,8	7,8	8,0	8,0

Dovre har i mange år hatt et forholdsvis høyt utgiftsnivå på skole, men vi ser at forskjellen mellom Dovre og andre har minket de siste årene. Det skyldes i hovedsak at utgiftene til ITO/spesialundervisning har gått ned. Lærertettheten i ordinær undervisning har stort sett vært den samme. Tabellen nedenfor viser utgifter pr. innbygger som er brukt på grunnskoleopplæring.

At lærertettheten i ordinær undervisning har vært stabil, ser man i tabellen nedenfor; den

har ligget på rundt 10 elever pr. lærer de siste 5 årene. Altså er det et bevis på at man har holdt fast på en stabil lærertetthet gjennom tolærersystemet, mens spesialundervisningen samtidig har blitt gradvis redusert. Det vil være naturlig å se på det som en effekt av satsingen.

	Gruppestørrelse 2 (antall)				
	2020	2021	2022	2023	2024
3431 Dovre					
Elever alle trinn	9,3	10,6	10,0	10,0	10,3
1.-4. trinn	7,4	8,0	8,7	9,6	9,7
5.-7. trinn	10,7	14,4	11,0	9,4	8,0
8.-10. trinn	10,2	11,4	10,5	11,1	13,7

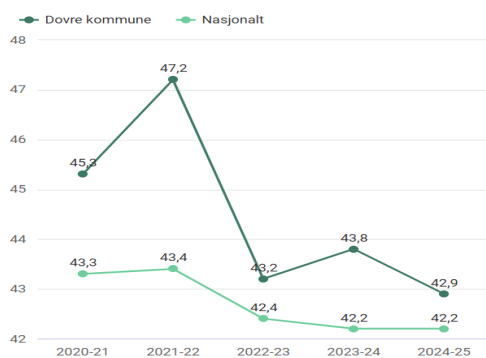
Grunnskolepoeng 10. trinn

Grunnskolepoeng 2024-25

42,9 ^{43,8}
(i fjor)

Utvikling i grunnskolepoeng

For skoleårene 2019-20, 2020-21 og 2021-22 er grunnskolepoeng kun basert på standpunktkarakterer. NB: Y-aksen starter ikke på null.

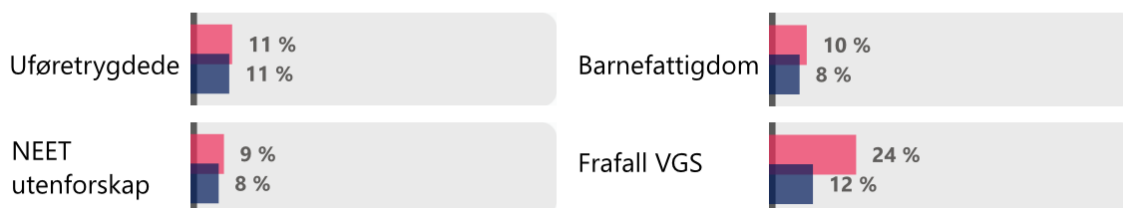

Når det gjelder resultater i grunnskolen ser man at det er en viss variasjon. Grunnskolepoengene på 10.trinn har de siste årene ligget over landsgjennomsnittet.

Grunnskolepoeng er snittet av alle karakterene elevene går ut av grunnskolen med.

Grafene nedenfor viser noen tall om utenforskapet. De blå søylene er Dovre, de røde er landet for øvrig. NEET står for ungt utenforskap, dvs. ungdom i alderen 16 – 29 år som hverken er i arbeid eller utdanning. Frafallet på VGS har sunket jevnt i alle år siden 2011, og dermed kan man forvente at antallet i utenforskap også gradvis vil bedre seg. Dette er noe som tar lang tid å snu; det lave frafallet i VGS nå, vil man ikke få full effekt av før om 5 - 10 år.

Utenforskap

Imidlertid er det også noen forbedringsområder. De grunnleggende ferdighetene som måles gjennom nasjonale prøver har et potensiale til å bli bedre. De har de siste årene ligget ganske langt under landsgjennomsnittet, selv om det er en variasjon her. Landsgjennomsnittet ligger på 50, og det betyr at elevene i Dovre kan ha et enda høyere læringstrykk på det området. Dette ble også bekreftet av elevene, de sa at de hadde et potensiale til å lære mer.

Nasjonale prøver 5. trinn:

Skoleår	Engelsk	Lesing	Regning
25/26	47	47	46
24/25	46	43	45
23/24	45	45	48
22/23	47	48	48

Det samme ser vi også på nasjonale prøver 8. trinn, her ligger man også noe under landsgjennomsnittet på 50. Noen år er det stor forskjell på prøvene, det betyr at elevene har et større potensiale enn det de får vist gjennom prøvene. Regning på mellomtrinnet er noe man spesielt bør se på.

Nasjonale prøver 8. trinn:

Skoleår	Engelsk	Lesing	regning
25/26	49	49	46
24/25	49	47	44
23/24	47	46	46
22/23	45	46	45

Resultatene fra Elevundersøkelsen er også i samsvar med det elevene fortalte. Mobbingen de siste 5 årene har vært lav, det er prikkede resultater i alle år. Det vil si at det er færre enn 5 elever som har rapportert at de har blitt mobbet.

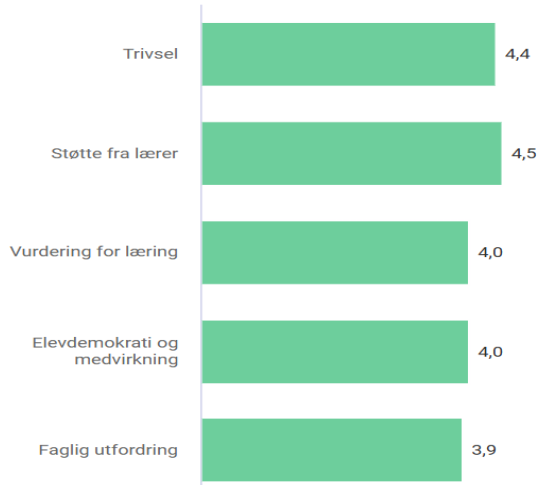
Elevundersøkelsen 7. trinn 2025-26

Mobbing på skolen

* 0,0%
i fjor

Svarprosent
100,0%
100,0%
i fjor

Resultater elevundersøkelsen

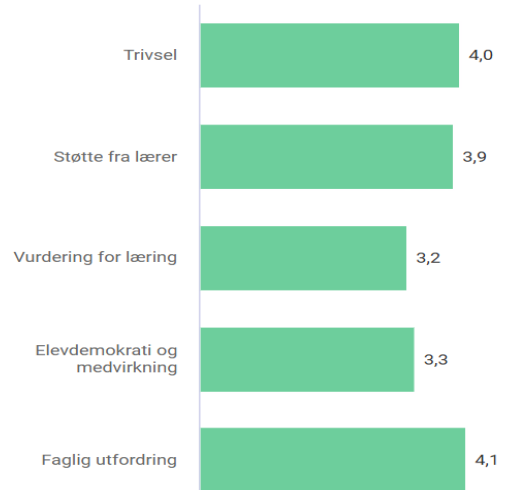
Elevundersøkelsen 10. trinn 2025-26

Mobbing på skolen

*
i fjor

Svarprosent
96,0%
100,0%
i fjor

Resultater elevundersøkelsen

Oppsummering av funn fra statistikk

Oppsummert kan vi si at Dovremodellen og effekten av den kan bekreftes gjennom tallmaterialet vi har vist til her. Intensjonen om lavere spesialundervisning, tidlig innsats og mer tilpasset og inkluderende undervisning begynner å gi gevinster.

Man har også vært tro mot modellen og opprettholdt en forholdsvis høy lærertetthet gjennom tolærersystemet - det har vært stabilt de siste 5 årene.

Elevene rapporterer om høy trivsel og lite mobbing, men spesielt ungdomsskoleelevene sier at de gjerne kan få bidra mer til å påvirke undervisningen og få litt mer praksisnær tilnærming.

Det er likevel et potensial som ikke er utnyttet. For å få full effekt av satsingen bør det arbeides mer med spesielt grunnleggende ferdigheter – særlig for de yngste elevene på småtrinnet.

5. ANBEFALINGER

På bakgrunn av dokumentanalysen, intervjuene og gjennomgangen av resultat/statistikk vurderer vi at Dovremodellen fortsatt er et svært viktig kvalitetsgrep for Dovre kommune, både faglig og i et inkluderingsperspektiv. Samtidig peker funnene tydelig på noen utviklingsbehov dersom modellen skal forbli bærekraftig og gi ønskede effekter i møte med nye læreplaner, økte forventninger til læringsresultater og et mer sammensatt elevgrunnlag. Nedenfor utdyper vi våre anbefalinger langs fire hovedspor.

5.1 Videreføre og målrette Dovremodellen med tydelig faglig retning

For det første anbefaler vi at Dovre kommune tydelig og eksplisitt viderefører Dovremodellen som sitt strategiske hovedgrep for å kombinere tidlig innsats, inkludering og kvalitet i opplæringen. Modellen har gjennom flere år skapt en felles forståelse blant ansatte, skoleledere, PPT og tidligere ledelse av at ressursene skal brukes nær elevene, i ordinær undervisning og på en måte som motvirker stigmatisering. Dette bør nå formuleres klart i politiske og administrative styringsdokumenter, slik at Dovremodellen ikke reduseres til en historisk «fortelling», men forblir et aktivt, styrende valg. I denne forankringen bør det også sies tydelig at kutt i grunnrammen til skolen vil ha forutsigbare konsekvenser: økt behov for spesialundervisning, økt press på PPT og større sårbarhet både for elever og ansatte. Det er viktig at dette er kjent og forstått både på politisk nivå og i administrasjonen.

Samtidig viser både intervjuene og nåsituasjonsbeskrivelsene at kommunen står i en situasjon der de faglige resultatene – særlig i grunnleggende ferdigheter – ikke oppleves som gode nok. Det er derfor nødvendig å koble tolærerressursen mer direkte og systematisk til arbeidet med lesing, skriving og regning, spesielt på de laveste trinnene der grunnlaget legges. Det innebærer blant annet at tolærerteamenes kompetanse bør utfylle hverandre, ikke dupliseres: minst én av lærerne på trinnet bør ha særskilt kompetanse i begynneropplæring, og denne kompetansen bør brukes aktivt når ressursene fordeles. Tolærerressursen bør ikke bare gi «mer av det samme», men gjøre det mulig å gi intensiv, målrettet oppfølging av enkeltelever og små grupper innenfor rammen av klassen, og å organisere perioder med ekstra trykk på grunnleggende ferdigheter uten at resten av klassen blir stående på vent.

Grunnskolen endres i samspill med utviklingen i samfunnet ellers. Dagens skole har andre rammeforutsetninger enn da modellen ble innført. Forskning viser at organisasjoner kan gå i en såkalt «suksessfelle» ved at man fortsetter å bruke løsninger som tidligere har fungert godt, men som kanskje ikke er tilstrekkelige i møte med nye omgivelser og vilkår. Kommunen ser ut til å ta dette på alvor og vi registrerer at et arbeid om å utvikle en versjon 2.0 av Dovremodellen allerede er påbegynt i et samarbeid mellom rektorene og skoleeier. Det er viktig at resultatet av dette arbeidet forankres og gjøres kjent i hele organisasjonen.

For at kommunen skal kunne følge med på om denne målrettingen faktisk virker, anbefaler vi at det utvikles et enkelt, men systematisk resultatbilde for hver skole. Dette kan for eksempel omfatte utvikling i omfang og type ITO/spesialundervisning, resultater

på kartlegginger og nasjonale prøver, fraværstall, trivsel, og – der det er mulig – indikatorer knyttet til utenforskap. Poenget er ikke å lage avanserte rapporter, men å ha et felles, årlig grunnlag som kan brukes i dialogen mellom skoleledelse, ansatte, administrasjon og politikere. På den måten blir effekter – positive eller negative – synliggjort, og Dovremodellen forblir gjenstand for aktiv styring, ikke bare historisk stolthet.

5.2 Styrk profesjonsfellesskapet og tolærersamarbeidet

Et annet tydelig funn er at Dovremodellen har bidratt til å forme et sterkt profesjonsfellesskap i skolene, der det å arbeide tett sammen er normalen, og der lærere i stor grad opplever at de er del av et «vi». Dette er en av kommunens viktigste ressurser. Samtidig er det klart at effekten av tolærersystemet ikke kommer «av seg selv»; den forutsetter bevisst og systematisk samarbeid om planlegging, gjennomføring og vurdering. Vi anbefaler derfor at kommunen etablerer en mer eksplisitt opplæring og struktur rundt tolærersamarbeidet.

Det kan blant annet innebære at alle nyansatte – inkludert vikarer som skal inn i lengre engasjement – får en tydelig innføring i hva Dovremodellen er, hvilke forventninger som stilles til samarbeid, og hvilke prinsipper for klasseledelse og arbeidsmåter som ligger til grunn. En slik innføring kan være forholdsvis enkel, men bør være obligatorisk og lik for alle skoler, slik at ikke forståelsen av modellen gradvis fragmenteres etter hvert som nye ansatte kommer til. I tillegg kan kommunen med fordel formulere noen få, tydelige kjennetegn på god tolærerpraksis som alle skoler forplikter seg på. Dette kan handle om at timer med to lærere alltid planlegges i fellesskap, at lærerne eksplisitt fordeler roller (for eksempel hvem som leder, hvem som observerer eller støtter bestemte elever), og at de etter timen reflekterer sammen over hva som fungerte og hva som bør justeres.

For å gi rom til dette anbefaler vi at samarbeidstid mellom tolærere beskyttes så langt det er mulig innenfor gjeldende arbeidstidsavtaler. Intervjuene tyder på at tidspress og mange oppgaver kan gjøre det krevende å få til den felles planleggingen som modellen ideelt sett forutsetter. Kommunen kan ikke løse alle strukturelle begrensninger alene, men kan være tydelig på at en del av den ikke-planfestede tiden faktisk forventes brukt til samarbeid i tolærerteam, og at dette prioriteres når andre oppgaver konkurrerer om tiden. Det vil også være hensiktsmessig å bruke de eksisterende profesjonsfellesskapene aktivt til erfaringsdeling: team som har utviklet særlig gode måter å bruke tolærerressursen på, bør få anledning til å vise fram praksis, reflektere sammen med kolleger og bidra som interne «læringspartnere» for andre. På den måten kan kommunen utnytte den sterke delingskulturen som allerede finnes, og samtidig løfte nivået samlet sett.

Særavtale SFS 2213 regulerer arbeidstid for undervisningsstillinger i grunnskolen. Særavtalen legger som hovedregel begrensninger på hvor mye av tiden av læreres årsverk som kan brukes på skolen (planfestet arbeidstid). Kravene til kollegialt samarbeid i profesjonsfellesskapet på skolen, og tverrfaglig samarbeid og samhandling med andre instanser, har økt betydelig de siste årene. Denne evalueringen understreker også behovet for tilstrekkelig tid til samarbeid på ulike nivå. Det er ikke gjort tilsvarende endringer i den nasjonale særavtalen om arbeidstid. Det er derfor relevant å peke på muligheten i

særavtalen for at planfestet arbeidstid kan endres ved partsenighet. Tilsvarende kan man også gjennom forhandlinger lokalt bli enige om en mer fleksibel arbeidstidsordning. Det anbefales at kommunen utforsker dette handlingsrommet i det lokale partssamarbeidet.

5.3 Forbedre rammer for læring – fysisk miljø og elevmedvirkning

Intervjuene peker også ganske entydig på at de fysiske rammene på barneskolen begrenser utnyttelsen av Dovremodellen. Trangboddhet og mangel på egnede delingsrom gjør det vanskeligere å organisere små grupper, intensive opplegg og rolige arbeidssoner, selv om bemanningen i utgangspunktet gir gode muligheter. Vi anbefaler at kommunen utarbeider en plan både for kortsiktig bedre utnyttelse av eksisterende bygg og for langsiktige tilpasninger i framtidige bygge- og ombyggingsprosjekter. På kort sikt handler det om bevisst romplanlegging, om å sette av bestemte rom som prioriterte delingsrom for tolærerteams, og om å sikre nødvendig materiell og utstyr i disse rommene. På lengre sikt bør en spørre seg hvordan skoleanlegg kan utformes slik at de faktisk støtter en tolærermodell: flere fleksible arealer og mindre grupperom, ikke bare tradisjonelle klasserom med én inngang og fast møblering.

Et annet område der det er behov for videre utvikling, er elevmedvirkning og variasjon i undervisningen. Både barneskole- og ungdomsskoleelevene forteller om mange positive erfaringer – særlig når undervisningen er praktisk, konkret og engasjerende, og når lærerne er tydelig til stede og i godt humør. Samtidig uttrykker elevene ganske tydelig ønske om mer uteundervisning, flere praktiske opplegg og mer variasjon i arbeidsmåter. De peker også på at uro og konflikter i friminuttene noen ganger ikke håndteres raskt nok av de voksne. Flere av de voksne på sin side sier at de opplever å ha «noe igjen å gå på» når det gjelder elevmedvirkning.

Vi anbefaler derfor at kommunen formulerer en tydelig forventning om at undervisningen på alle trinn jevnlig skal inneholde praktiske og ute-baserte aktiviteter i flere fag, ikke bare i de som tradisjonelt oppfattes som praktiske. Tolærerressursen gir gode muligheter til dette: én lærer kan ha hovedansvar for gjennomføring av aktiviteten, mens den andre kan observere elevenes deltakelse, veilede grupper og sørge for at faglig innhold og refleksjon blir ivaretatt. Når det gjelder elevmedvirkning, bør skoler og lærere i enda større grad invitere elevene inn i samtaler om ikke bare trivsel og miljø, men også om hvordan de lærer best, hvilke arbeidsmåter som oppleves nyttige, og hvordan undervisningen kan organiseres for at flest mulig skal oppleve mestring. Dette kan skje gjennom elevråd, klassemøter, elevsamtaler eller mer strukturerte elevintervjuer.

Når det gjelder trygghet i friminutt, mener vi kommunen bør ta elevenes erfaringer på alvor. Flere av dem beskriver konkrete situasjoner og steder som utfordrende, som ballbinger og akebakker, og etterlyser flere synlige voksne og raskere inngripen ved konflikter. Det anbefales derfor at skolene gjør en systematisk vurdering av bemanning i friminutt og ser på hvordan de voksne fordeler seg i uteområdene. En tydelig felles praksis for hvordan voksne griper inn i konflikt- og gråsonesituasjoner, vil både styrke elevenes trygghet og avlaste enkelte lærere som i dag opplever at det er mye ansvar på få personer.

5.4 Videreutvikle «laget rundt eleven» og overgangene

Til sist viser intervjuene at Dovre har kommet langt i å bygge et sterkt «lag rundt barnet», særlig gjennom et tettere samarbeid mellom skole og PPT, og gjennom felles regionale satsinger. Samtidig står kommunen midt i et 6K-samarbeid der ressursene skal strekke til flere enn tidligere. Vi anbefaler at de gode erfaringene med faste samarbeidsstrukturer, tydelig nivåinndeling (1–2–3) og krav til skolens forarbeid videreføres, men at dette gjøres på en måte som er realistisk og bærekraftig for PPT over tid. Det innebærer å være bevisst på hvilke aktiviteter som må prioriteres høyest for å støtte tidlig innsats og inkludering, og på hvordan tid og kompetanse brukes mest effektivt.

En særskilt utfordring som trekkes fram av PPT og tidligere ledelse, er overgangen til videregående opplæring. Når elever får mye støtte innenfor rammen av Dovremodellen, kan forskjeller i behov til dels oppleves mindre synlige enn i kommuner med mindre tolærerdekning. I videregående skole, der ressursituasjonen er en annen, blir disse behovene ofte tydeligere igjen. For å motvirke at elever «faller mellom stolene» i overgangene, anbefaler vi at Dovre kommune videreutvikler dialogen med videregående opplæring. Rutiner for overgangssamtaler er etablert og synes å fungere. Det bør diskuteres hvordan informasjon om elevenes styrker, utfordringer og fungerende tiltak kan overføres på en måte som både ivaretar personvernet og gir videregående skole reell mulighet til å følge opp. Tilbakemeldinger fra skolelederne indikerer at overgangsskjema som er utviklet er gode, men at disse i liten grad brukes/følges opp av lærere på videregående skole. Dette representerer en risiko med tanke på elevenes forutsetninger for god og tilpasset opplæring i videregående skole, og må følges opp.

Til slutt vil vi peke på behovet for å følge mer systematisk med på ulike former for utenforskap. Både elever og voksne beskriver at de fleste har det bra, men samtidig finnes det enkelte elever som står mer alene, både i skole og på fritidsarenaer. Her anbefaler vi at kommunen, i tillegg til å følge med på tradisjonelle mobbe- og trivselstall, vurderer å utvikle enkle indikatorer som sier noe om deltakelse og tilhørighet, for eksempel andel elever som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, eller spørsmål i lokale elevundersøkelser om vennskap og opplevelse av å være med i fellesskapet. Slike data bør brukes aktivt i samarbeidet mellom skole, helsestasjons- og familietjenester og kultur- og fritidssektoren. Slik kan Dovremodellen, kombinert med et sterkt lag rundt barnet, bidra til å forebygge utenforskap langt utover det som fanges opp av tradisjonelle lærings- og trivselstall.

Samlet sett mener vi at Dovremodellen gir Dovre kommune et svært godt utgangspunkt. Modellen er godt forankret, oppleves meningsfull av både elever og ansatte og har dokumentert positive effekter over tid. Med en tydeligere faglig retning, fortsatt arbeid med profesjonsfellesskapet, bedre tilpassede fysiske rammer og en styrket oppmerksomhet på overgangene og utenforskap, har kommunen gode muligheter til å videreføre og forsterke effektene av denne satsingen i årene som kommer.

KS KONSULENT

Postboks 1378 Vika, 0114 OSLO • www.kskonsulent.no